

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmand.

Nr. 721 M.

CONCURS.

Pentru șase burse (stipendii) vacante de câte 1000 coroane din fundațiunea Trandafil, — anume: patru din arhidieceză, una din dieceza Aradului și una din dieceza Caransebeș, — se publică concurs cu termen până la 12/25 August a. c.

Cererile de concurs sunt a se instrua:

a) Cu extras din matricula botezaților, pe care să fie indusă adeverința din partea parohului local, ori a protopresbiterului, că concurentul aparține și acum bisericii gr. or. române din mitropolie.

b) Cu certificat — atestat — de sărăcie dela antistia comună, vidimat și de parohul local, ori de protopresbiterul concernent, despre starea materială și socială a concurentului și a părinților săi.

c) Cu testimoniul școlastic cu nota generală eminent, conform dispozițiilor actului fundațional.

Cererile sunt a se adresa și trimite Consistorului mitropolitan gr. or. român în Sibiu — Nagyszeben — până la termenul fixat.

Sibiu, 19 Iulie (1 Aug.) 1913.

Consistorul mitropolitan.

Interpretarea legilor școlare.

— Chestiuni de drept școlar. —

De Dr. iur. M. Crăniceanu.

II.

O altă chestiune controversată este și aceea a *tipăriturilor școlare*.

Paragraful 33 al legii din 1907 spune, că „în școlile populare de orice categorie se pot întrebuința numai astfel de tipărituri (registru de primire, de clasificare și conținții, liste de absențe etc.), cari conțin toate rubricile statuite de ministerul de culte și instrucție publică. Aceste ti-

părituri au să fie umplute în limba maghiară. Școalele comunale și școalele confesionale subvenționate de stat, sunt obligate să folosească modelele de tipărituri statuite pentru școlile de stat, și au să le umple tot în limba maghiară. Cărticelele de conduită și atestatele ce se vor da elevilor, au să fie extradate — la școalele primare de orice categorie — în limba maghiară.

Susținătorul de școală însă are drept, ca pe lângă limba maghiară să le umple pe acestea paralel și în limba de propunere ce s'a statuit.

Acest paragraf a trebuit să supoarte o mulțime de interpretări din cele mai variate. Inspectorii regești susțineau, că în toate școalele de orice categorie nu se pot folosi decât tipărituri școlare *tipărite* de minister. Părerea aceasta fiind absurdă a căzut repede, ea însă a fost susținută cu privire la școalele comunale și cele confesionale subvenționate de stat. Astfel o mulțime de școale au fost silite să cumpere tipărituri de ale statului redactate numai ungurește, cari nu conțineau rubricile prescrise de regulamentele noastre școlare. Chiar și în anul acesta am văzut în mai multe școale din arhidieceză astfel de cronici școlare, din cari limba română și alte obiecte lipsiau cu desăvârșire. Un procedeu acesta, extrem de greșit. Mai întâi trebuie să constatăm, că școalele noastre confesionale, atât cele cu subvenție de stat cât și cele fără de aceasta, nu sunt datorate să folosească tipăriturile *tipărite* de minister, ci modelele *statuite* de minister. Aceasta e o deosebire cardinală. Prin urmare, biserica are dreptul să tipărească ea însăși aceste tipărituri; dar nu numai atât. Deoarece modelele statuite de minister nu corespund pe deplin necesităților școlii confesionale, întrucât lipsesc mai multe rubrici, biserica este îndreptățită ca în tipăriturile

sale să le introducă și pe acestea. Să cere însă atât, ca ele să aibă toate rubricile cuprinse în modelele statuite de minister. Corectitatea acestor interpretări o dovedim cu următoarele cuvinte ale lui Apponyi, spuse ca răspuns la adresa lui Ioan Csernoch, actualul mitropolit primat, care avea nedumeriri relativ la §. 33: „...válaszképen utalok a törvényjavaslattal szövegére, mely nem azt mondja, hogy az állam által kiadott nyomtatvány mintákat, hanem: „az állam által megállapított nyomtatvány mintákat” stb. Ez tehát annyit jelent, — és tulajdonképpen ez is csak az államsegélyes iskolákra vonatkozik — hogy azoknak a nyomtatvány mintáknak hasonlóknak kell lenniök azokhoz, a melyeket az állam megállapított, tartalmazniok kell mindazokat a rovatokat, úgy hogy ez egy tisztán adminisztratív természetű intézkedés, abból a célból, hogy az összes iskolai viszonyoknak felekezeti szempontból való nyilvántartása könnyebb legyen. Hogy ezekhez a rovatokhoz még más adatokat és kimutatásokat is csatolhassanak, gondolom, ez ellen semmi kifogást sem lehet tenni, csak a megállapított mintának kell hogy az megfeleljen és tartalmazza mindazokat, a miknek kimutatása az állam által megállapított nyomtatvány minták szerint követeltetik”. (Cf. Országgyűlési Értesítő sedința din 25 Aprilie 1907).

Partea aceasta a chestiunii este deci clară. Urmează acum aceea a redactării. Legea spune, că toate tipăriturile școlare, împreună cu cărțile de conduită și atestatele, au să fie redactate în limba maghiară. Această dispoziție se cuprinde în *primul* alineat al §-lui 33. Alineatul al *doilea* al aceluiaș paragraf însă, recunoaște dreptul susținătorului de școală de ale umplea pe acestea *paralel* și în limba de propunere a școlii. (Notăm, că în traducerea românească a legii din 1907, dispo-

ziția privitoare la cărțile de conduită și atestate e cuprinsă în alineat *non*, ceea ce nu corespunde cu redactarea ungurească oficială, unde §-ul 33 are numai *două* alineate și nu trei, ceea ce provoacă greșeli regretabile din punctul de vedere al interpretării corecte a legii).

Indată după intrarea legii în vigoare, biserica a căutat să execute dispozițiile cari cădeau în competența ei. Astfel între altele a făcut — prin tipografiile ei — și tipăriturile școlare prescise, împreună cu atestatele de școală.

Uzând de dreptul ce îl dă alineatul al doilea din §-ul 33, ea a redactat tipăriturile școlare, plus atestatele indicate tot în alineatul *prim*, paralel: adică în ungurește și românește, impunându-le tuturor școalelor de sub jurisdicția sa.

Biserica a stat pe un punct de vedere corect, când a interpretat legea astfel, că pronumele demonstrativ „*pe acestea*” (ezeket) din alineatul al doilea, se rapoartă asupra tuturor tipăriturilor indicate în alineatul *prim*. În 1908 însă o comisie administrativă de pe Târnave a făcut, prin inspector, arătare ministrului, că în școalele confesionale române, toate tipăriturile sunt redactate în două limbi. În urma acesteia ministerul de culte și instrucție publică a adresat Consistorului din Sibiu un rescript cu data de 17 Martie 1908 Nr. 22,981 și altul în 14 August 1908 Nr. 70,643, în care susține, că dreptul de redactare bilingvă, fixat în alineatul al doilea al §-lui 33, să referă numai la cărțile de conduită și atestatele școlare și nici decum și la celelalte tipărituri înșirate în acelaș alineat *prim*. (Vezi Circulara Cons. din 28 August 1908 Nr. 9872). După „remonstrații” zadarnice, firește că biserica a trebuit să se conformeze acestei interpretări. Că ea este cu desăvârșire falsă, o poate constata orice om cu un dram de judecată clară, fără a avea

FOIȘOARĂ.

Despre cetit.

— Sfaturi și păreri. —

(*) În foia ziarului nostru din anul curent am publicat, și vom mai publica, dări de seamă asupra scrierilor potrivite și nepotrivite pentru tinerimea noastră din școală și afară de școală.

Scopul dărilor de seamă este să se arate în deosebi, ce cărți, date în mână tinerimei, s'ar putea ceti cu folos din literatura românească nouă și veche.

Pe cât de important este faptul alegerii cărților, tot atât de important este și felul cum avem să le cetim. Cartea, în sine, poate să fie excelentă: ea însă, pentru un rău cettor, este lipsită de orice valoare.

În cele următoare vom da unele sfaturi despre condițiile unei bune cetiri. Nu vor fi sfaturile acestea lucruri *nouă* pentru toți cetitorii; primirea și urmarea lor însă poate aduce folos real tuturor, și celor tinări și neexperți, și celor mai în vârstă și cu oarecare experiență.

1. Întâi și mai întâi cetirea să fie *temeinică*, nu superficială. Mulți oameni au obiceiul să fronzărească paginile și să se oprească ici colo, la câte un pasaj, care promite a fi mai „interesant”. Nu se gândesc, că într-o carte bună fiecare cuvânt,

fiecare semn de interpunctiune își are însemnătatea, și că autorul nu poate să fie înțeles, dacă-i lăși la o parte ziceri întregi. Firește, există autori, la cari fără nici o primejdie se pot omite multe pasagi; dar, în astfel de cazuri, este mai consult a lăsa la o parte, nu părți, ci *întreg* volumul, — conform principiului, că: avem să cetim totdeauna cu temei, ori de loc.

Teimeinicia cere să fim atenți la cetit, să avem răbdare și stăruință. Să nu zicem îndată: „N'are senz”, „sânt fleacuri”, „prostii”. Greșala să o căutăm mai ales în noi înșine și să recetăm locul, care ni-a pricinuit greutate și nu l-am înțeles.

Teimeinicia cere așadar, pe lângă atențiune, să cetim a doua și a treia oară o scriere cu bună reputație. Numai așa putem pătrunde în lumea sufletească a scriitorului.

La recetire ne fac bune servicii *sublinierile* unor cuvinte (dacă volumul e proprietatea noastră) sau notițele marginale; — prin însemnări de felul acesta, e adevărat, că volumul pierde ceva din decor, dar în sfârșit cartea nu este scrisă de aceea, ca să-și păstreze decorul exterior, ci ca să o cetim cum se cade.

2. Cetirea are să fie *sistematică*, adică întocmită după plan și nu întâmplătoare și pe nimerite. De sine înțeles, că aici nu se pot da îndrumări amănunțite, deoarece planul fiecăruia variază după individ și împrejurări, după trebuințe interne și externe.

Numărul cărților, care ar trebui cetite, este atât de considerabil, încât omul cuminte e necesitat să facă o alegere între ele. Va alege întâi cărți din care să-și dobândească cunoștințe fundamentale, și numai după acestea va trece la operele, care conțin lucruri de amănunte.

Sistematică trebuie să fie și împărțirea timpului. Să nu cetim dar numai „în lipsă de altă ocupație” ci să statorim anumite ore pe zi pentru cetire și să le ținem cu tărie. Pentru studii serioase e mai bun timpul de dimineață, când facultățile spirituale sunt restaurate. Pentru lectură distractivă se potrivește vremea de după masă, sau orele de seară, când sufletul nostru doarește odihnă după terminarea muncii de zi.

Cetind zilnic, fie și numai un ceas, lectura sistematică în curs de săptămâni și ani va avea asupra noastră o deosebită înrăurire.

3. După ce ne-am ocupat cu lucrarea scriitorului și am priceput-o, urmează să ne gândim cu *capul nostru* asupra celor cetite.

Ținta oricărei lecturi este o îmbogățire a sufletului nostru. Sunt însă unii cetitori târziu la gândire, alții n'au încă o individualitate deplin formată; — aceștia se lăchună ca sclavi în fața convingerii altora și își schimbă părerile după mulțimea cărților cetite. O zicătoare veche spune: „Se găsesc oameni, cari cetesc numai fiindcă sunt comozi să gândească”.

Cetirea să se facă judecând. Primim lucrul de valoare și ni-l asimilăm; lăpădam pe cel fără de preț, sau li facem corectura necesară, înainte de a-l adopta.

Cetirea gânditoare, sau cu judecată, nu este ușoară. Dar trebuie să o deprindem. Nu ne grăbim să învățăm foile, ci unde și unde ne oprim, să ne dăm seama: ce legătură este între ideile nouă din carte și între ideile vechi din mintea noastră. Prin asimilarea materiei cetite, nu prin numărul mare al paginilor frunzărite, crește bogăția spirituală a cetitorului.

Cetirea cărților poate să fie o binecuvântare sau un desastru pentru popor, ca și pentru individ.

Cărțile clădesc, cărțile dărâmă.

Cu jertfe uriașe de bani se înființează biblioteci.

Sute și mii de volume apar în fiecare an spre a mulțumi inima și mintea cetitorilor.

Și totuși, cine ar putea afirma, că marea mulțime a publicului (fie român, fie străin) este iubitoare de cetire. Publicul, în general, cetește puține cărți; ear cărțile cu adevărat bune zac aproape necetite în biblioteci.

Suntem dotori să ni se spună bunăoară: câți cetitori a avut anul acesta, sau anul trecut, biblioteca Asociației noastre? Câte cărți s'au împrumutat spre cetire membrilor? Și ce anume cărți? — Răspunsurile la întrebările acestea vor fi, poate,

nevoie și de cunoștințe juridice. Pentru dovedirea acestei afirmații vom aduce o dovadă nouă, care spulberă cu desăvârșire interpretarea ministrului.

În sesiunea camerei ungare, încheiată nu demult în anul curent, s'a pertractat și s'a votat „*proiectul de lege despre raportul de drept al azilelor nesustținute de stat și despre regularea competențelor conducătoarelor de azile comunale și confesionale*”. La discuția pe articole s'a ajuns la § 31 care este următorul: „Bármilyen jellegű óvodánál csak magyarnyelvű és csak olyan nyomtatványminták (felvételi és mulasztási naplók, kimutatások stb.) használatok a melyek a vallás és közoktatásügyi minister által megállapított összes rovatokat tartalmazzák. E nyomtatványminták magyarnyelven töltendők ki. A községi óvodák és az államsegélyes hitfelekezeti óvodák az állami óvodák számára megállapított nyomtatványmintákra kötelesek használni és színtén magyar nyelven kitölteni”. Acest § e aproape identic cu § 33 din art. de lege XXVII ex 1907. Singura deosebire este, că în § 31 al legii despre azile nu se face amintire de cărticele de conduită și de atestate.

La discuția urmată în cameră asupra acestui articol s'a ridicat deputatul sas Wilhelm Melzer și a propus următorul aditament: „On. cameră, §-ul 31 vorbește despre tipăriturile azilelor și dispune, că aceste tipărituri au să fie satorite de ministerul de culte și instrucție publică și că aceste tipărituri au să fie umplute în limba maghiară. Acest paragraf este identic în esență cu §-ul 33 al art. de lege XXVII din 1907 relativ la învățători, lipsește însă din el alineatul al doilea al paragrafului citat acum, care se raportă la tipăriturile școalelor porale cu limba de propunere nemaghiară, și sună textual în chipul următor (citește): „Sustinătorul de școală însă are drept, ca pe acestea — adică pe aceste tipărituri — să le umple paralel pe lângă limba maghiară și în limba de propunere ce s'a fixat”.

Deoarece sint și azile a căror limbă de conversație (foglalkoztatási nyelv) nu este cea maghiară, cred că e foarte corectă și justă și nu mai are nevoie de motivare deosebită aceea dorință, ca la §-ul 31 care se discută acum să se adaugă un al doilea alineat de acelaș cuprins, și din acest motiv — fără a mai face o motivare amănunțită — imi iau voie a propune, ca la §-ul 31 să se ia ca al doilea alineat următoarea hotărâre: (citește)

foarte puțin satisfăcătoare. Deocamdată va trebui să ne mângâiem, că pierderile indurate la centru sunt reparate într-o câtva prin rezultatele obținute de bibliotecile înființate în *despărțăminte* instituției amintite. Dar și aici, la margini, se mai cer ostenele și jertfe, atât dela conducători, cât și dela cei conduși, pentruca folosul cetitului să fie cât mai mare și mai durabil.

Cum să alegem materialul de citit?

În acest punct vom avea în vedere, deoparte cultura generală a omului, de altă parte chemarea sa specială.

Vom ceti prin urmare din scrierile marilor scriitori ai *literaturii universale* și ai literaturii naționale, apoi opere de istorie, care arată dezvoltarea omeniei dela o înălțime oarecare, mai ales curente de idei, ce au stăpânit o anumită epocă. Nu uita de istoria *națiunii* tale, cetirea acestei istorii e de mare necesitate. Creațiunile mai nouă ale *științelor naturale* nu trebuie desconsiderate, și nici *științele sociale*, ca să ne știm cel puțin orienta cât de cât întru ele.

Privitor la *romane, romane, povestiri*, alegerea nu e din cele mai ușoare. Lectura lor influențează în mare măsură felul de a vedea al cetitorului. Ele, analizând stări sufletești, ne zugrăvesc fel de fel de oameni, cu luptele, durerile și patimile lor de multe soiuri. Faptele eroilor și ale figurilor din aceste cărți pot veni în conflict cu ideile noastre despre ceea ce e moral și imoral;

Sustinătorul de azil însă are drept, ca acestea să le umple paralel pe lângă limba maghiară și în limba de conversație. („Az óvodafentartónak azonban jogában áll ezeket, a magyar nyelv mellett hasábosan a foglalkoztatási nyelven is kitölteni”). După cetirea acestei propuneri ia cuvântul dl ministru de culte și instrucție publică Iankovich Béla spunând următoarele: „On cameră! Din parte-mi recomand on. case ca pe baza motivelor invocate, să accepte această propunere a st. deputat coleg, Wilhelm Melzer”. După vorbirea dlui ministru ne mai anunțându-se nime la cuvânt discuția s'a încheiat și a urmat votarea. Prezidentul a pus întrebarea: Binevoiți însă a vota, că oare primește camera textul propus de dl deputat Wilhelm Melzer ca al doilea alineat la §-ul 31 (Da!) *Il declar de primit.* (Din ziarul camerei dela 14 Iunie 1913). Ce constatăm din această discuție urmată în cameră?

Întâi, că atât §-ul 33 al legii XXVII din 1907, cât și §-ul 31 (schimbat de cameră în §-ul 32) vorbesc despre tipăriturile școlare, cu deosebire, că cel din lex Apponyi amintește și cărticelele de conduită și atestate, cari la azile nu sunt introduse.

Al doilea, constatăm, că ambii paragrafi dispun că tipăriturile școlare — de cari firește se țin și cărticelele de conduită și atestatele, au să fie redactate în limba maghiară.

Al treilea, constatăm, că amândoi paragrafi asigură sustinătorului de școală ori de azil dreptul, de a redacta aceste tipărituri pe lângă limba maghiară paralel și în limba de propunere a școalei, respective în limba de conversație a azilului.

Stăm deci în fața alor două interpretări diferite. Una a ministerului de culte și instrucție publică dată prin rescriptul Nr. 22981 din 17 Martie 1908 și alta dată de cameră în ședința sa din 14 Iunie 1913 relativ la tipăriturile școlare.

Ministrul susține, că dreptul de redactare bilincvă se raportă exclusiv la cărticelele de conduită și la atestatele școlare, iar celelalte tipărituri au să fie redactate exclusiv ungurește, pe când camera hotărăște, că tipăriturile școlare — chiar cu provocare la §-ul 33 al legii XXVII din 1907 — se pot redacta și în limba de propunere a școalei.

E adevărat, că în §-ul 32 al legii despre azile nu sunt amintite cărticelele de conduită și atestatele școlare, cum o face §-ul 33 al legii din 1907. Dar această împrejurare,

e tocmai în favorul elucidării chestiunii. Chestiunea redactării cărticelelor de conduită și a atestatelor nu este controversată, căci însuș ministrul dela 1908 a recunoscut, că ele se pot redacta în două limbi, ci controversa se învârtă acum numai în jurul celorlalte tipărituri școlare (protocoale de primire, de absenții, consemnări de absenții etc.) Ministrul a spus, că acestea nu se pot redacta decât exclusiv în limba maghiară, camera însă a decis, că ele pot fi redactate și în limba de propunere, respective de conversație a școalei sau azilului.

În această situație se ivește întrebarea, care din aceste două interpretări este corectă și obligatoare?

Rolul României. Ziarul „Le Temps” din Paris serie, că astăzi toate cercurile politice recunosc, în mod unanim, că „Regele Carol al României și guvernul seu urmăresc neconținut calea onoarei, spiritul de conciliantă și dorința de a restabili un echilibru statornic în Balcani. Regele Carol se vede chemat, printr'un fericit concurs de împrejurări, se joacă la orientul Europei un rol foarte frumos. Dacă îi succede Regelui Carol să stabilească echilibrul balcanic, dând României o graniță splendidă dela Oltenița la Marea-Neagră, prin această Regele Carol va pune sigilul de încheiere a marelui opere a glorioasei sale domnii, iar o asemenea satisfacție trebuie să-i fie mult mai prețioasă decât aprobarea contelui Berchtold...” Ce ironie fină!

Pacea s'a încheiat. Încă Mercuri seara, după o ședință lungă a reprezentanților statelor balcanice, condusă cu mult tact și rară înțelepciune din partea domnului *Titu Maiorescu*, prim-ministrul României, delegații au căzut de acord asupra stabilirii granițelor statelor lor și pacea a fost declarată în mod verbal de încheiată. Eri, Joi, la orele 11 dimineața, a fost subscris apoi din partea tuturor procesul-verbal, în care sunt trecute condițiile de pace. Imediat va începe acum demobilizarea și trimiterea trupelor acasă de pe câmpul de război. O telegramă din Viena anunță, că ministrul nostru de externe, contele Berchtold, pe motivul că Bulgaria perde prea mult, nu e mulțumit cu felul cum a fost încheiată pacea și va cere revisuirea protocolului de pace. Probabil, că cu același rezultat, cu care a cerut la timpul seu și susținerea statului-q 10 în Balcani.

Cronică pedagogică.

Jean Paul ca pedagog.

de Dr. C. Papuc, Săcele.
(Urmare).

Autodidacticismul început de timpuriu își află continuarea și potențarea la 1781, când în vârstă de 18 ani tânărul Jean Paul se înscrie la facultatea teologică din Lipsa. Aici ascultă el și cursuri de logică, metafizică, estetică, morală, dar foarte neregulate, căci autodidactul nostru cetia mai mult acasă decât vizita prelegerile. Curând curmă cu teologia și filozofia, aprofundându-se cu

Din cărțile religioase vom preferi *biblia*, care după mii de ani este și astăzi tot nouă, și care a lăsat urmele cele mai adânci în viața popoarelor. Ea nu se rapoartă la un singur neam de oameni, sau la un timp hotărât, ci privește eternitatea și omenimea toată. Înțelepciune, vederi largi, cumintenie și alte comori sufletești lucesc pe paginile bibliei pentru orice om învățat și neînvațat. Cu drept cuvânt poartă ea numele de *carte sfântă*, căci numeră între cetitorii săi pe bărbații cei mai mari din toate timpurile și neamurile.

Alături de trebuințele sufletești stau și grijile pentru câștigarea mijloacelor de trai.

Un principiu de căpetenie la alegerea cărților de citit va fi așadar și chemarea și ocupațiunea individului. Agricultorul, învățătorul, preotul, avocatul, doctorul etc. au să se intereseze și de scrierile, care se țin strâns de specialitatea lor. Nu numai interesul material al fiecăruia o pretinde această, ci și interesul mai înalt de a-ți adânci mintea în diferitele chestiuni sociale și culturale, vechi și moderne.

În modul acesta cartea devine prietenă și binefacătoare omului, vrednică s'o iubim și s'o prețuim, ca pe o ființă înaltă, care ne procură fericirea fără mustare și fără prihană.

totul lecturii din diferiți autori străini. Numărul cel mare de scriitori, cu care făcu o amănunțită cunoștință studentul Richter, avu nu puțină influență asupra scrisului seu de mai târziu, servindu-i unii din ei ca model. Între aceștia trebuie considerați Lichtenberg, Hippel, englezii Pope, Joung, și dintre Francezi mai ales Rousseau.

Dară mizeria și lipsa de mijloace, care mai ales dela moartea tatălui său (1779) urmărea pe J. P., îl făcu să părăsască orașul Lipsa, unde în timpul din urmă 6 bănuți erau bugetul cinei sale. Și astfel într-una din nopțile de vară (1784), deghizat în hainele și peruca prietenilor săi, se furișă pe porțile orașului de frica creditorilor — scriitorul de mâne.

Cu aceasta se începe pentru poet un nou period al vieții sale. E *activitatea practică pedagogică*, pe care o desfășură el cu oarecari întreruperi dela 1786 până la 1796. Cu toate acestea locul de instructor de casă în Töpen, administrarea unei mici școli private în Schwarzenbach, și apoi cercul de instruire și mai restrâns din Hof, au fost mai mult un fel de ocazie pentru îndulcirea amărăteii sale vieți și a mamei sale văduve, căci el voia să știe numai de viața unui scriitor liber și independent; de aceea nu putem ști, dacă cariera de dascăl, practică și de bunicul și de tatăl său, a transmis și asupra fiului și nepotului oarecare aplicare și dexteritate către această stare. Atâta putem însă afirma, că nu prânzul părinților școlarilor săi a fost aceea ce-l consacra pe Richter dascăl pe mai mulți ani, nici eventual înjugarea Pegasului său, întrucât el nu numai simțea, ba începuse chiar să-și trăiască chemarea de scriitor. Ci spiritul lui poetic a fost, care se simțea atras către cercul restrâns al celor mici, de care-l lega atât de viu și iocana neștearsă a propriei sale tinereți. De aceea seriozitatea și iubirea cu care și-a îndeplinit el sarcina de dascăl ne face impresia, că pentru spiritul lui conducerea cetei de copii a fost mai mult un joc prietenes și simpatice.

De oarece în organizația școalei d'n Schwarzenbach Jean Paul era cu totul liber și independent, de aceea nu e fără importanță — pentru completarea tabloului despre acest pedagog — a ști, cum s'a manifestat un spirit atât de bogat ca al lui pe un câmp atât de restrâns. Că tinărul dascăl nu rămase neinfluențat de puternicele curente ce începuseră să se afirme tot mai mult pe terenul pedagogic, — e natural. Ajunge să ne gândim la influența lui Rousseau, la mișcarea filantropică, la neohumanismul puternic, la îndemnul Kantian, la pășirea lui Pestalozzi și la adâncă impresie a personalității acestuia. De aceea nu e de mirat, că multe din principiile și îndrumările aplicate în această școala sunt influențate de curente de timpului. Dar găsim între acestea eăriși multe originale, cari provin din foadul spiritului propriu. Astfel năzuința lui de a propune pe lângă școala latină și alte obiecte folositoare vieții practice. El dădu școlarilor săi imbold la compunerea multor teme pentru a-și exercita stilul. Chiar felul lui de a fi nu rămase fără influență asupra școlarilor săi. Așa predilecția lui pentru gumă, ușurătatea glumei și dispoziția umorului său prinse și la aceștia, precum arată „*Anthologia de bonmots*” a elevilor săi, — desigur o greșală pedagogică de a infiltra elevilor dispoziția ocașională a fînții sale. O naivitate de diletant tradează el cu încercarea de a perfecționa în stilizare pe cei mai buni dintre școlarii săi, ca și când ei toți aveau să devină scriitori. Discuția gazetelor cu privire la conținutul lor avea să servească ca întregire la instrucția istoriei și a geografiei. O grijă principală a lui Jean Paul era deprinderea perfectă a *limbii materne*, pe când altele streine aveau să fie învățate după aceea și cu încetul (nu ca limba maghiară în școlile noastre).

Într'un mod cu totul filantropic purcede tinărul dascăl, când întrebuințează diferite mijloace de distingere personală ca titlu de onoare, semne de laudă pentru elevii cei silitori, a căror „virtuți” sunt consemnate în liste speciale, unde mai găsim și crimele celor leneși, cărora nu arareori li se confereau și acățau simbolicele urechi de măgar. Tot sub influența antropozismului sunt date și cele 21 de legi „școlare”, cari pe lângă că fac impresia unui mic statuleț, mai conțin și unele curiozități. Încrederea și dragostea reciprocă, ce domnea în școala din Schwarzenbach, alungă plictiseala și monotonia altor școli contemporane. Disciplina încă nu lipsea.

Cu mult mai importantă decât activitatea practică școlară a lui Jean Paul este scrisul lui pe terenul pedagogic.

Primele încercări literare ale lui cad în timpul studiilor gimnaziale din Hof, la anul 1779, când în vârstă de 16 ani compuse „*Exerciții în eugtare*”, tratând teme din teologie, etică și psihologie, vădind cunoștințe întinse, pe cari și le tumultă într'un mod uimitor ca student universitar. Dară primele scrieri de interes pedagogic încep abea cu activitatea lui de învățător și instructor. În acest timp scrisese el cărți pentru

*) Vezi și: Colecția poezilor române, *Poezii* ale scriitorilor din epoca unirii principatelor: Depărateanu, Orășanu, Nicoleanu, Sion, Tăutu, Lăpădatu ș. a., apărute în 1909 la Vălenii-de-munte, tip. „Neamul Românesc”, Preț: 1.50 cor.

glume, ironie și satire. Însă nu teme de cuprins, el prosta tuturor stărilor, ci se mărginește la sălița de învățat și la figuri școlare. Așa facem o mai bună cunoștință a bilantului senior, a pedantului *Florian Fäbel* (1795), unde se desvăluie în mod hez'iu „înădușea vechii buchiseli” față de viața reală în curia închinată, pedanteria degustătoare, mândria închipuită și știința certărească a unor „pedagogi” de felul lui Florian. Pe lângă plăcerea ce o procură citirea unei astfel de scrieri, adese sub haina glumii ascunde și mărturisiri pedagogice prețioase. Cu multă măiestrie zugrăvește în altă parte în *Maria Wuz* viața liniștită și mulțumită a dascălului, arătându-se, că norocul nu depinde de posesia materială, ci de mulțumirea inimii, pe care omul și o poate păstra chiar mai bine în relațiile proaste ale acestei stări. Aici se revărsă asupra vieții școlare liniștite și nepretențioase lumina poetică întru așa o măsură, cum nici un poet german înainte de el nu fu în stare să o împrăstie. (Dr. K. Lange Levana pg. XL.)

Pe lângă istorisirile umoristice din timpul activității sale de profesor apare și prima scriere mai mare a lui Jean Paul Richter: *Loja invizibilă*, un roman pedagogic, scris la dorința și insistența prietenilor săi, însă fără multă valoare pedagogică. Dintre scrierile care au urmat acestui roman „*Hesperus*” (1794) i-a atras mai ales admirația și alipirea învățătorimii.

Ceea ce-l consacră pe Jean Paul de poetul pedagog per eminentiam este opul său principal „*Levana* sau *învățătură pentru educație*”, început la 1805, terminat prima parte la 1806 în luna Mai, iar a 2-a parte în Octombrie același an. Numele de „*Levana*” e subprumt dela noia romană o-monimă, sub al cărei patronaj nou născuții copii fiind *ridicați* (levantur) de tați, erau în felul acesta recunoscuți de ai ei lor. (Va urma.)

„Imponderabili”...

Dintr'un remarcabil articol de fond, publicat sub titlul de sus în numărul din 4 August n. c. al ziarului din loc „*S. D. Tagblatt*”, e al ziarului pârte următoarea:

„Oficioasele și-au dat toate silințele de a restălmăci și delătura cunoscutele și puțin prietenoasele spectatorii ale unui principe german, făcute asupra Ungariei și a Maghiarilor, dar cu puțin succes în fața lumii culte. Trecerea României dela tripla alianță la tripla înțelegere e motivată în parte cu cunoscuta politică de maghiarizare, și negarea nu ajută nimica, căci așa pare a fi. Cunoscuta ligă culturală română a dat în lume o declarațiune, în care e prezentată în mod sinistru și agitatoric soarta fraților din Ungaria, și se ridică cele mai grave imputări în contra Ungariei și a puterii centrale diplomatice din Austria.

Iar ecoul? Chiar în Germania, unde se ține atât de mult la principiul neamestecării în afacerile interne ale unui stat strein, începe a fi discutată cu aplomb chestia, că cum și în ce mod e influențată, ori chiar făcută imposibilă, dezvoltarea de forțe a triplei alianțe, prin politica maghiară de naționalitate?

Cunoscutul general-maior Keim, președintele de ordină al reuniunii maritime, întemeietorul reuniunii de apărare care a luat o dezvoltare puternică, omul cărui este a se mulțumi în mare măsură pregătirea morală și națională a celei mai noue legi militare germane, a scris acum de curând un articol în ziarul „*Tag*”, punându-se în el pe terenul declarațiunii române și făcând responsabilă politica maghiară pentru pierderea României. Nu poate fi Italia, zicea el, chiar și din motive militare, că România, în cazul dat, aparține triplei alianțe ori nu. „Și dacă al treilea din alianță (Austro-Ungaria) poartă viața, în mod direct ori indirect, pentru slăbirea raporturilor de până acum, atunci e datorită opiniei publice independente să se ocupe cu chestia aceasta”.

S'ar crede, că e politică la mijloc, deci e dată dela sine unilateralitatea și preocuparea. Dar vedem cum și o foaie curat culturală, „*Kunstwart*”, în ultimul ei număr de pe Iulie publică din condeiul celei ce a pledat pentru dreptul de vot femeie în reuniunea sufragetelor și a lăudat pe Maghiari că sunt „o națiune iubitoare de libertate”, prăru, că Ungaria e o țară „în care e introdus cel mai puțin liberal drept electoral din toată Europa, în care politica o face o clică din orașele mari cu aristocrația lipsită de scrupule, și în care națiunile nemaghiare sunt asuprite...” Oare astăzi, dacă ar trăi, ar mai spune poetul german Heine, că-i crește inima când aude vorbindu-se de Ungaria? Ori oare astăzi, când Scotus Viator a scos cărți în engleză despre Ungaria, s'ar mai afla bărbat de stat, ca odinioară Palmerston, care se făcă ovații oficialilor lui Kossuth?

Acestea sunt semne, cari n'ar trebui se fie desconsiderate din partea cercurilor conducătoare din Budapesta. Capitalul imponderabililor politice e consumat, și tocmai acum, când lumea pare a eși în parte din agitația de până aci, ar trebui să-și pună oamenii cu tot adinsul întrebarea, dacă se mai poate merge pe calea de până acumă în politica internă maghiară?!

Foarte înțelepte și adevărate cuvinte, pe cari și li-ar putea însemna și aceia dintre compatrioții săși, (e doară organul lor oficios foaia în care ele sunt publicate) cari cred, că și astăzi isprava cea mai mare și mai patriotică pe care o pot săvârși este goana asupra inofensivelor colori românești, despre cari tocmai ei ar trebui să știe, că au fost decetate în vremile de mult de acumă ale Ardealului, prin urmare Româniilor fi în drept, poate, să folosească colorile patriei lor mai restrânse.

NOUTĂȚI.

Căsătoria principelui Carol. Au scris zărele mari europene mai zilele trecute, că Principele Carol al României se va căsători cu fiica cea mai mare, Olga, a Tsarului rusesc Nicolae II. Știrea n'a fost desmițată până acumă, din nici o parte. E de presupus deci, că nu e tocmai lipsită de adevăr. Opiniunea publică a primit apoi în ambele țări, România și Rusia, în mod foarte favorabil știrea aceasta, și după cum cetim în ziarul „*Figaro*” dela Paris, personajii importanți, cu mare influență, își dau toate silințele, ca să se realizeze planul acesta. De Dumnezeu să le succedă.

Lucru de necrezut. Ni se scrie, că în comuna Cislădie, comitatul Sibiuului, unde proprietari sunt Sași, iar muncitori sunt Români, acestia din urmă nu sunt primiți pe teritoriul comunei decât numai cu pașaport în regulă, care trebuie reînnoit în fiecare an! Iar ceelce? Și-a relui în patria vine escortat? Se poate? Români în patria să aibă trebuință de pașaport?

Serbările Slovacilor. Marti s'au început în T. Szt. Mártion serbările culturale ale Slovacilor, dar n'au putut să fie ținute toate, fiindcă organele publice n'au permis să fie ținute decât numai unele din ele, cele mai puțin periculoase pentru „ideea de stat”.

„Steagul din Sibiu”. Sub titlul acesta scrie „*Drapelul*” din Lugoj cu multă și legitimă indignare despre bravuroasa ispravă a poliției din Sibiu, când cu confiscarea praporului bisericii din suburbiul inferior, în Sâmbăta trecută, prezentând însă lucrurile astfel, ca și cum „*impintenații soviniști*” ar fi săvârșit această faptă. Trebuie să facem deci rectificarea, că poliția din loc nu e maghiară, ci cei ce ne-au pricinuit tuturor momentele de indignare sunt bunii, prudenții și circumspecții noștri compatrioți sași, căci ei sunt stăpâni pe administrația orașenească din Sibiu.

Holera în România. În comuna rurală Ștefănești, nu departe de București, s'au ivit mai multe cazuri de holeră în partea satului, care e locuit de Țigani. S'au luat cele mai severe măsuri pentru a se împedeca lătrirea ei. Din partea serviciului sanitar din România se face comunicarea, că altundeva în România nu a fost constatată nici un caz de holeră până acumă, decât numai în Ștefănești.

A murit din apă de ploaie. Flăcăul de 16 ani al unui țăran cu stare bună din părțile sâmbărene, aflându-se la lucru pe câmp și făcându-și setea, a dus mai departe până la fântâna ori izvorul mai apropiat, și a luat cu pumnul apă de ploaie dintr'un lac mic și cu ea și-a potolit setea. Nu peste mult însă a început să se rău, a fost dus acasă și culcat în pat, iar când a venit medicul nu a putut să facă altă decât să constate, că băiatul are înveninare de sânge, provenită din apă clocită. Băiatul a murit.

S'au născut cu dinți. Intr-o comună nu departe de Pojona nevasta unui viieru a născut doi gemeni, dintre cari fiecare avea deja la naștere câte doi dinți de lapte, bine dezvoltați.

Nefericirea unui hoț. În gara din Budapesta, în momentul în care era să plece trenul, un domn a început să strige: „*prindeți hoțul, că mi-a furat banii*.” Hoțul era pe treptele vagonului, ca să se dea jos. Nu se știe, din întâmplare, ori de frică că a fost descopert și va fi arestat, hoțul a alunecat și a căzut atât de rău, încât și-a rupt un picior. Poliția l'a luat sub scutul ei. Banii au fost dați îndărăt proprietarului, iar hoțul, rămas și fără bani și fără picior, a fost pus la răcoare, în arestul spitalului. Nu se știe încă, cine e. Se crede că e din Rusia.

Vin falsificat. Un negustor de vinuri din Fiume a fost pedepsit din partea poliției cu amendă în sumă de 1000 coroane și încă alte trei mii de coroane, fiindcă s'a dovedit asupra lui, că a pus în vânzare vin falsificat. Cât vin va mai trebui acum să falsifice bietul om, pentru a scoate din el această sumă enormă de bani!..

La luptă cu trenul. Pe la Dobrițin erghelia de cai dintr'un sat s'a pus pe șinele trenului în stare de așteptare, tocmai pe când trenul venia cu putere mare dinspre Budapesta. Căii probabil aveau de gând să se iee la luptă cu trenul, dar mașinistul dela tren a dat drum locomotivei, și trenul a trecut prin mijlocul ergheliei, culcând la pământ 28 de cai, dintre cei mai frumoși, cari au fost tăiați în bucăți de roatele trenului.

Târg în Sebeș. Târgul de oi din orașul Sebeșul-săseș se ține în 10, 11 și 12 August n. c.

Pedeapsa lui Dumnezeu. Intr-o comună ungurească, un ștrengar de băiat, în etate de 12 ani, a înțeles noaptea în biserica și a furat cuprinsul întreg al casei bisericii, cam 30—40 coroane. A fost prins și dat pe mâna judecătorei, care însă nu l'a putut pedepsi, fiindcă nu trecuse de 12 ani. Nu peste mult s'a descărcat o furtună mare asupra satului, și băiatul, care a jăfuit biserica, se afla afară la câmp. Pentru a se feri din calea viforului, s'a așezat sub un lemn mare, în care însă nu peste mult a trăsnet, și copilul a fost omorât la moment. Poporațiunea din sat peregrinează acum la lemnul acesta, fiind de credință, că pe băiatul omorât de fulger l'a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, pentru furtul săvârșit în biserică.

Hoți păcăliți. Cu ocazia expoziției universale din Gand, în Belgia, a fost expusă și o bucată mare de aur, în valoare de 200.000 de coroane. După ce s'a încheiat expoziția, păzitorii au văzut cu mare mirare, că bucată mare de aur nu mai este, ea a fost furată de niște hoți dibaci. Au avizat poliția și au adus tristul eveniment și la cunoștința ministrului de finanțe, proprietarul aurului, și-și așteptau acum morți de frică arestarea, pentru negrija lor. Ministrul însă i-a liniștit, spunându-le, că aurul nu a fost avaritabil, ci imitativ, fără nici o valoare. Guvernul s'a gândit, că marea bucată de aur va deștepta ambiția vreunor hoți isteți, de aceea nu a expus aurul adevărat, ci o imitație a lui, cu care hoții s'au păcălit, pentru că nu o pot valora.

Bravura unui câne. În hotarul comunei Măcau se scaldau în Murăș trei copii, cari din nebagare de seamă au intrat prea adânc în apă și valurile au început să-i răpească cu ele. Au început copiii să strige, și de pe mal un câne mare a sărit imediat în apă, prin care băiat de sărit și l'a scos la mal, a mers apoi iute după ceilalți, dar până a sosit la ei pe acestia i-au înghițit valurile. I-a căutat prin apă și i-a scos și pe ei la mal, dar — morți!

Petrecere în Sebeșul inferior. Tinerimea română din Sebeșul-inferior va da o producțiune corală la Teatrul S. Duminecă în 28 Iulie st. v. (10 August st. n.) a. c. în edificiul școlii din loc. Începutul la 8 ore seara.

Cărți și reviste.

„Încercare de monografie asupra cetății Drăstorel Silistre”, cu două hărți și mai multe ilustrațiuni. Carte de valoare, scrisă de compatriotul nostru G. Popa-Lisseanu, profesor în București. Tiparul Minervei din București. Preț 3 lei.

Revista Teologică anul VII numerii 9—11. Cuprinsul e următorul: Constantin cel mare și meritele sale pentru creștinism, de Dr. Ioan Felea. Chestiuni vitale: Marea desordine, de Dim. I. Cornilescu. Bogomilismul și Români, de G. C. Dește. Biserica lui Isus Cristos, de I. Beleuță. Propaganda unației, de I. cav. de Pușcariu. „Un păstor model”, de N. Bălan. O frumoasă serbare bisericească națională, de N. Tandreu. Despre ispită, de Ioan Pătru. Mășcară literară, de N. B. Cronică bisericească-culturală: Războiul balcanic și regimul Sfântului munte Atos. Unirea bisericească. Dă cât ai! Roze și ghimpi. Săpă adânc! A cui inimă bate mai tare? de Arhim. Scriban, A. P. și N. B. Tipicul cultului religios, de Cantor. Apare de două ori pe lună. Redactor Dr. Nicolae Bălan. Abonamentul 10 coroane pe an. Redacția și administrația Sibiu, Strada Reissenfels, 11.

Reuniunea femeilor rom. din Brașov.

Anunț școlar.

Internatul de fete din Brașov cu Școală de meșteșug și industrie casnică.

Reuniunea femeilor române din Brașov aduce la cunoștință onorabilului public condițiile de admitere în internatul său, pe care îl susține și subvenționează cu o sumă însemnată spre a putea primi eleve cu taxe cât se poate de reduse.

Învățământul cuprinde: pregătirea bucatelor, întreținerea locuinței, spălatul și călcatul, legumăritul, croitul de rochi și de rufărie, cârpitul sistematic, cusutul cu mașina, diferitele lucruri de mână, până la cele mai variate broderii, esecutarea jachetelor impletite, țesutul la război dela cele mai simple până la țesături de Smyrna, covoare și costume naționale.

Învățământul practic se completează cu învățământul teoretic, tratând despre teoria bucătăriei cu tot ce cade în sfera unei bune economice de casă, teoria croitoriei, contabilitate și chemie culinară, igienă, în deosebi religioasă, limbă și literatură română, limbă maghiară și germană, cântări, desene, educațiune familiară.

Localul Internatului este proprietatea Reuniunii și este situat în cea mai frumoasă parte a orașului și se compune din două corpuri de casă, împreună cu curte și grădină mare, un pavilion liber încăpător, care se poate folosi ca atelier de lucru de mână în zilele frumoase.

Primirea elevelor în internat se face cu 1 Septembrie st. v. (14 Sept. st. n.). Deoarece numărul locurilor este limitat, părinții doritori de a aduce fetele lor, sunt rugați a anunța cât mai din vreme înscrierea.

Taxa anuală este pentru întreținerea și instrucțiunea completă de 450 coroane, inclusive îngrijire medicală și băi, adică câte 45 cor. lunar. Taxele se plătesc anticipat lunar, cu obligățiunea de a achita toate 10 lunile ale anului școlar.

Elevole solvente vor trebui să aibă vârsta de 12 ani, să prezinte certificat de școală, de botez și de vaccinare.

Fiecare elevă va aduce cu sine: rufărie de corp 4—6 cămăși, pantaloni, camisoane sau cămăși de noapte, ciorapi, 12 batiste și 3 șorturi albe simple pentru bucătărie. Așternut de pat: saltea, 1 sau două perini, o plapomă, toate cu câte două rânduri de rufărie, adică: 2 cearceafuri, lepedeie, de așternut și două pentru plapomă cu gauri de încheiat, câte 2 fete de perină. Ștergare și servetele câte 4 bucăți. Un cuțit, o furculiță o lingură mare și o lingură mică. Perie de haine, perie de cap, perie de dinți, perie de ghetă, pteptenar rar și des, un păhar sau ceașcă pentru spălatul dinților. Toate adunate într-o cutie.

Îmbrăcăminte: Un palton de iarnă, o cărpă sau un șal pentru eșit în curte. Hainele obicinuite acasă, 2 jupoane sau fuste de pichet pentru iarnă.

Pentru uniformitate s'au reglementat costume uniforme, precum și șorturi uniforme, pe care elevele trebuie să și le lucreze în școală.

Uniforma costă 24 cor. fusta și jacheta. Cămășuța albă cu motive naționale 3 cor., 3 șorturi 5 cor., palton de iarnă și de vară câte 5 cor.

Localul și direcția Internatului se află: Brașov, Șirul Spitalului Nr. 10.

Înscrierile se pot face la Direcțiune, fie la președinta Reuniunii, St. Fântânii 31.

Maria B. Băulescu,
președintă.

Ioan Lengeru,
secretar.

La Bibliotecă arhiepiscopale, Sibiu, se află de vânzare următoarele cărți mai nou apărute:

V. T. Niculescu, Harta teritoriului de reîntregire a Dobrogei Românești, recăștigat în al 47-lea an de domnie glorioasă a M. S. Regelui Carol I. dedicată ostașilor României . . . —40
I. Ieșan, Secta Paterenă în Balcani și în Dacia Traiană împreună cu Istoria Balcanului până la ocuparea lui definitivă prin Osmani . . . 10—
Cand anio Popescu, Războiul neartărnărei, Asaltul și luarea Griviței . . . 3—
G. Ionescu-Sisești, Călător . . . 150
F. Cristescu, Însemnări asupra învățământului popular românesc din Ungaria și Transilvania . . . —40
Bibl. Flacăra, În Temnițele Stambulului, Nuvele . . . —40
Presmerean C. Fl., Colecțiune de cântări și coruri în 2 și 3 voci pentru școlile populare și medii . . . 150

Expedierea se face mai ușor trimițându-se banii înainte, și adăugându-se la prețul cărții încă 20—30 fil. pentru expedierea francată.

Nr. 392/1913.

(183) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătoresci dela școalele populare confesionale din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Geoagiului, se publică concurs cu termen de 30 zile, și anume pe lângă următoarele emolumente:

1. **Bozeș**, salar 600 cor. din repartitie, restul se cere dela stat; cuartir în edificiul școalei, lemne de foc și grădină de legume.

2. **Cib**, salar 600 cor. din repartitie, restul se cere dela stat; 100 cor. pentru cuartir, grădină și lemne de foc.

3. **Mada**, salar 600 cor. din repartitie, restul se cere dela; locuință în edificiul școalei și lemne de foc.

4. **Poiana**, salar 600 cor. din repartitie, restul se cere dela stat; locuință în edificiul școalei și lemne de foc.

Învățătorii aleși vor avea să conducă pe copii în Dumineci și sărbători la biserică și să cânte cu ei la sf. liturgie.

Geoagiu, (Algyogy), 9/22 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiter al gr.-or. român al tractului Geoagiu, în conțelegere cu comiteele parohiale concernente.

Ioan Popovici
protopop.

Concurs.

Pentru ocuparea postului al 8-lea de învățător la școala confesională gr. or. rom. din **Poiana** (Polyán), protopresbiteratul Mercurei se deschide concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 100 cor. salar fundamental solvabil din fondul bisericeii.

2. Relut de cvartir și grădină în senzul legii nouă din anul 1913.

3. Restul salariului de 1100 cor. ajutor dela stat votat deja sub Nr. 31980/1913 Ministerial.

Concursele instruite conform normelor din vigoare sunt a se înainta în termenul pres-cris oficiului protopopesc al Mercurei.

Concurenții înainte de alegere, au a se prezenta la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru de a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic, și pentru a face cunoștință cu poporul.

Dela candidatul ales să pretinde ca în Dumineci și sărbători să cerceteze biserică, resp. să conducă pe elevii săi în biserică spre a cânta răspunsurile liturgice.

Poiana, din ședința comitetului par. ținută la 14/27 Iulie 1913.

Ilie Georgescu
președinte.

Ioan Tanase
notarul com.

Nr. 703/1913.

(188) 2—3

Cu consenzul meu:

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 538/1913.

(185) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători dela școalele confesionale gr. or. române din mai jos însemnate comune din protopresbiteratul gr. or. al Avrighului se deschide concurs cu termenul până la 10/23 August 1913.

1. **Avrig**, postul nou sistemizat de al VI-lea învățătoriu, cu salariul fundamental de 1200 coroane, și anume 1100 coroane ajutor dela stat, 100 coroane din cassa bisericeii, cuartir natural și relut de grădină 20 cor.

2. **Porumbacul superior răsăritean** postul nou sistemizat de al II-lea învățătoriu cu salariul fundamental de 1200 coroane și anume 1100 cor. ajutor dela stat, 100 coroane din cassa bisericeii, cvartir natural și 1/4 jug. de grădină.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, să-și substearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiter al gr. or. al Avrighului (poșta Avrigh Felek, Szebenmegye) până la termenul susindicat, având a se prezenta în comună la sf. biserică spre a-și arăta destoinicia în cântări și tipic și a face cunoștință cu poziția locului.

Dela concurenții dela postul al doilea de sub Nr. 2 se cere pre lângă datorințele impuse prin lege și regulamente, ca se conducă elevii în Dumineci și sărbători la biserică și să cânte cu ei răspunsurile liturgice și se conducă învățământul din școala de repetiție.

Avrig, 14/27 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiter al gr. or. al Avrighului în conțelegere cu comiteele parohiale competente.

Ioan Cădea
protopop.

Nr. 410/1913.

(189) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II (a doua) **Bozeș**, în protopresbiteratul Geoagiului, după ce alesul paroh Nicolae Fara a fost ales în comuna-i natală, se publică nou concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotației preoțești.

Cererile instruite conform Regulamentului sunt a se înainta subscrisului în termenul deschis, iar relectanții sunt poftiți a se prezenta în comună cu știrea protopopului spre a se face cunoștință cu poporul.

Geoagiu, 15/28 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiter al în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 217/1913.

(187) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. a III a **Grid**, din protopresbiteratul Hațegului, se publică pe baza rezoluțiunei consistoriale din 14 Maiu a. c. Nr. 5982 Bis./1913 din oficiu nou concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se înainteze subscrisului oficiu protopresbiter al în termenul deschis, iar concurenții cu știrea subscrisului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică din comună, spre a-și arăta dexteritatea în cântări, cuvântare sau celebrare și a face cunoștință cu poporul.

Hațeg, la 7/20 Iulie 1913.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Caut pentru prăvălia mea de spîerie și mixtă

doi învățăcei

din familie bună cari au absolvat barem 1 cl. gimnazială și posed bine limba maghiară.

Traian Baicu

(198) 1—3 comerciant în Zalutna.

Un tinăr

din familie bună absolvent de 3 sau 4 clase gimnaziale, reale sau civile, află loc ca **practicant** la firma

Ioan Comșa & Fiu

(194) 2—3

Săliște

(Szelistye, Szeben m.)

Atelierul tehnic de dantist al lui

E. Dieker

este de nou deschis.

(190) 3—3

Favoritul mijloc de înfrumusețare a damelor din elită este

CREMA-MARGIT

a lui Földes.

Această pomadă de obraz o folosește în toată lumea multe milioane de dame, fiind pe baza cercetărilor științifice cel mai nou produs de cremă pentru obraz, și după afirmarea renumiților chemici e cel mai bun și nestrăicios mijloc pentru înfrumusețarea și rafinarea obrazilor, cu cel mai rapid și sigur efect.

În restimp de vre-o câteva zile dispar toate creșele, liniștele, petele de fect și toate spuzele.

b) (91) 5—7

Crema Margit a lui Földes

înfrumusețează nu numai obrazii, ci îi îngrijește și scutește de toate influențele anotimpului, a soarelui și a vântului.

Contra imitațiilor se Vă feriți! — Se află în toată lumea. Un borcanel costă 1 și 2 cor. Săpun Margit 70 fl. Pudră Margit cor. 120.

Expediții postale prin producătorul:

Coloman de Földes,
farmacist în ARAD.

Se află în Sibiu la: Carl Frisch, Fabricius Guido, Meltzer Gusztáv, Meltzer Parfumerie, I. C. Molnár, Morscher Károly drog, Müller Károly drog, Pischl Károly. În Agnita: Wilhelm Fröhlich. În Sibiușoara: A. W. Lingner. În Mediaș: Übert József.

Nr. 425/1913.

(186) 2—3

Concurs repetiț.

Pentru ocuparea parohiei de cl. III-a **Chergeș** și filia **Popești** se publică nou concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții vor avea a-și înainta rugărea însoțită de documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiter al Devei în termenul prefript, având a se prezenta poporului în biserică, cu prealabila înțuviințare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a cânta, predica eventual liturghisi.

Deva, la 5 Iulie 1913.

Oficiul protopr. gr.-or. al Devei.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Ad Nr. pp. 799/1913.

(172) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a II-a **Calian**, prin aceasta se deschide concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele datorite în coala B. pentru întregirea dotației dela stat.

Concurenții au a-și așterne suplicile lor, instruite conform normelor în vigoare subscrisului în termenul indicat și cu prealabila înțuviințare a mea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a fi cunoscuți din partea poporului.

Cluj, la 28 Iunie 1913.

Oficiul protopresbiter al în conțelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, în- dăă ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (183) 8 52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomandă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toate de metal

Prețcuranturi ilustrate gratis.

La rășboiu 500,000 de Români

au ieșit în calea morții, iar la noi

cu 500,000 coroane

Îți iasă norocul cu trocul în cale la **25 August** s. c. dacă îl aștepti tragerea cea mai apropiată ce va fi în și ti deschi zi ușită ca să între, cumpărând cel puțin un loz dela Banca Hipotecară Ungară, care îl vindem de prezent pe: **36 de rate lunare de câte 6 cor. 30 fl.**

Două lozuri împărțiate, adică unul dela Banca Hipotecară Ungară și unul dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie, împreună cu: **9 trageri anual** le vindem de prezent pe: **40 de rate lunare de câte 10 cor.**

Câștigurile principale:

1.000.000—, 500.000—, 400.000—, 300.000—, 2 de 200.000—, 2 de 100.000—, 2 de 75.000—, 50.000—, 10.000— cor. etc. etc.

Nici un risic!

Tot lozul câștigă!

Tragerile se țin în fața unei com'suni supravegiate din partea statului și sunt publice. Ele au loc la: **5 și 25 Februarie, 25 Aprilie, 5 și 25 Iunie, 25 August, 5 și 25 Octomvrie și 27 Decemvrie** a fiecărui an. Cu ocaziunea tragerii din **Decemvrie** se sortează câștigul cel mai mare de pe lume de:

1.000.000 coroane.

Lozurile acestea nu și perd valoarea ca lozurile loteriei de stat, ci joacă în continuu până la finea tuturor tragerilor, astfel că un loz în caz de noroc se poate trage și de mai multe ori. **Cel puțin odată însă trebuie să se tragă cu câștig fiecare loz.**

După primirea ratei prime imediat estr dăm cumpărătorului **Lista legală de rate**, care conține Seria, Numărul și Ltera lozurilor cumpărate, iar după solvirea tuturor ratelor i se vor estrada lozurile originale. Observăm la acest loc, că **deja după achitarea ratei prime dreptul de joc și de câștig este esclusiv al cumpărătorului!** Pentru asiguarea ratelor următoare trimitem cumpărătorilor cecuri postale, cruțând astfel porto.

Vă recomandăm cu toată căldura a cumpăra cel puțin unul sau două din lozurile acestea, căci după terminarea rășboiului la tot cazul li se vor urca prețul repede și nu vom mai fi în stare a le putea vinde sub condițiuni așa de favorabile ca în prezent.

Nu lăsați norocul să Vă treacă pe sub nas, profitați de ocaziune și întindeți mâna după el, căci nu puteți ști din ce tufă sare iepurile!

Lozurile acestea sunt garantate și din partea visteriei statului, ele se primesc ca cautiune oriunde, se pot lombarda (zalogi), etc., cu un cuvânt sunt **celea mai bune lozuri de pe suprafața pământului**, concentrate fiind în ele toate calitățile necesare și dorite.

Adastând cu plăcere comenzile onorațiilor cetitori, semnăm

cu deosebită stimă:

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
Budapest, VI., Váci-körut 31.

(184) 3—4